

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

PaedDr. Jabczunová Zuzana

Aplikovanie zážitkového učenia na 1. stupni základnej školy

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Prešov

2013

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: PaedDr. Jabczunová Zuzana

Kontakt na autora: Základná škola Petrovany 274, 082 53 Petrovany,
jabczunovazuzana@centrum.sk

Názov OPS/OSO: Aplikovanie zážitkového učenia na 1. stupni základnej školy

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2013

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Raffajová Eva

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérny rast pedagogických zamestnancov. Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Anotácia:

Táto práca popisuje osvedčené pedagogické skúsenosti. Snaží sa riešiť problematiku využívania prvkov zážitkovej pedagogiky. Je zameraná na zážitkové hodiny a aktivity (ISCED 1). Úlohou zážitkového učenia je využitie zážitku z hry dopredu stanoveným pedagogickým cieľom. Práca podáva prehľad o histórii, súčasnosti a možným ďalším využívaniam zážitkovej pedagogiky. Teoretická časť obsahuje základné oboznámenie sa so zážitkovou pedagogikou, predstavuje jej hlavné metódy a definuje poňatie jej cieľov. Praktická časť je zameraná na zážitkové vyučovanie, ako na konkrétny spôsob edukácie. Snaží sa prostredníctvom zážitku a skúseností pomôcť žiakovi získať vedomosti, schopnosti a zručnosti tak, aby si ich osvojil na celý život.

Kľúčové slová:

zážitková pedagogika, zážitkové vyučovanie, voľný čas, metóda vyučovania, zážitok, kľúčové kompetencie, Daltonský deň, pedagogika Monte ssori, programové vyučovanie, modelové situácie, prežitok, hra, spätná väzba.

OBSAH

Úvod	5
1 ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA.....	6
1.1 Zážitok.....	6
1.2 Prežívanie.....	6
1.3 Princípy zážitkovej pedagogiky	7
1.4 Metódy zážitkovej pedagogiky.....	7
1.4.1 Metódy učenia.....	8
1.4.2 Metóda prístupu učiteľa.....	9
1.4.3 Metóda interakcie.....	9
1.4.4 Metóda transféru.....	11
1.5 Ciele zážitkovej pedagogiky.....	11
2 AKTIVITY ZÁŽITKOVÉHO UČENIA.....	13
2.1 Tematická a spontánna výtvarná tvorba.....	13
2.2 Aktivita: Spontánna tvorba.....	14
2.3 Tematická výtvarná tvorba ako forma zážitku.....	15
2.4 Aktivita: Ako Daniela stretla anjela.....	15
2.5 Aktivita: Reflexný dialóg.....	15
2.6 Aktivita: Prebúdzanie stromov.....	17
2.7 Aktivita: Veľkonočná výroba ježka.....	17
2.8 Aktivita: Apríl, apríl, alebo smiešny deň.....	18
2.9 Aktivita: Rozprávka o troch medveďoch.....	19
2.10 Aktivita: Prvá pomoc – volajte 112.....	20
2.11 Aktivita: Cesta do praveku, alebo zážitková matematika.....	21
2.12 Aktivita: Precvičovanie vlastných podstatných mien hrou.....	22
2.13 Aktivita: A teraz túto.....	23
2.14 Aktivita: Zahrajme sa na remeselníkov.....	25
2.15 Aktivita: Lúbim Ťa mama.....	26
2.16 Aktivita: Lesným chodníkom.....	29
Záver	31
Zoznam bibliografických zdrojov	33

ÚVOD

V súčasnej literatúre sa dá nájsť veľké množstvo rôznych definícií pojmu zážitková pedagogika. Využíva sa v pedagogickom procese v školách, na rôznych kurzoch či vzdelávacích akciách. Niekedy sa zážitková pedagogika vzťahuje k pedagogike voľného času, ďalej sa taktiež jej metódy používajú pri budovaní vzťahov v skupine. Veľa autorov uvádza, že zážitková pedagogika je jedným z najefektívnejších prostriedkov osvojovania si nových vedomostí alebo zručností. Ak človek novú informáciu iba číta, či ju počuje, nevryje sa mu do pamäti natoľko, ako keby si ju sám skúsil.

Táto práca o zážitkovej pedagogike pojednáva o využití zážitkovej pedagogiky v pedagogickom procese na 1. stupni základných škôl (ISCED1). Práca je rozdelená na dve časti. Teoretická časť tvorí prvá kapitola práce. Zaoberá sa pojmom zážitková pedagogika a zážitkové učenie. Druhá kapitola tvorí praktickú časť práce. Popisuje využitie zážitkovej pedagogiky a aplikáciu rôznych aktivít na hodinách 1. stupňa formou učenia zážitkom. Overuje, či je možné zážitkovú pedagogiku využiť ako prostriedok rozvoja osobnosti.

Cieľom tejto práce je ukázať, že práca zážitkového pedagóga v týchto aktivitách spočíva v zámernom vytváraní situácií, v ktorých predpokladá intenzívne prežívanie a následnú pedagogickú prácu s týmito zážitkami (spätnou väzbou).

1 ZÁŽITKOVÁ PEDAGOGIKA

Zážitková pedagogika je fenoménom posledného desaťročia. Stále častejšie sa objavuje vo vedeckom skúmaní psychológov a dostáva sa aj do oblasti pedagogiky. V súčasnosti populácia zažíva akýsi druh krízy zážitkov a preto je potrebné tento stav zlomiť a navrátiť funkciu prežívania a zážitkov späť do pôvodného stavu. Táto kríza je podľa niektorých autorov dôvodom toho, prečo sa zážitková pedagogika dostáva do popredia v pedagogike. Kríza zážitkov je spôsobená najmä neustálym technickým pokrokom, zahltením jedinca informáciami a novinkami. Vzniká tak podmienka. Musí sa učiť čím ďalej viac, aby sa mohli v tomto svete orientovať a aby neboli pozadu. Majú preto stále menej času na to, aby mohli získavať zážitky klasickým spôsobom, napr. pohybom. Ľudia zahrnutí stále novými informáciami prestávajú "mať čas" na klasické spôsoby prežívania a zážitky. Vzhľadom k skutočnosti, že človek nie je schopný bez zážitkov žiť, vzniká trend, kedy sú najintenzívnejšie zážitky zhusťované do čo najkratšieho času. Preto môžeme v posledných rokoch sledovať aj vzrast záujmu o adrenalínové športy, ktoré ponúkajú veľmi intenzívny zážitok zvyčajne za veľmi krátky čas. Tým, že do nášho života vstúpila technika a my sme sa jej nechali príliš pohltiť, pomaly strácame zážitky a výzvy, ktoré vznikali prirodzene. Na vine je predovšetkým fakt, že človek má stále menej času, a preto sa vyhýba výzvam, ktoré by mu zaberali veľké množstvo času práve ich zdolávaním, a tým sa sám ochudobňuje o príležitosti na docielenie zážitku s väčšou mierou intenzity ako u predchádzajúcich výziev.

Zážitková pedagogika je prístup k vzdelaniu založený na vyššej schopnosti ľudskej pamäte vstrebávať informácie, ktorých vnímanie je sprevádzané intenzívnou emóciou.

Zážitková pedagogika pracuje s zážitkom ako prostriedkom na ovplyvňovanie dieťaťa. Smer tohto ovplyvňovania je určený pedagogickým cieľom. Korene svetovej zážitkovej pedagogiky ležia v pôvodne vojensky - výcvikových kurzoch organizácie Outward Bound a v pedagogickej filozofii jej zakladateľa Kurta Hahna. Základnými mechanizmami ovplyvňuje správanie žiaka. Učenie zážitkom je založené na aplikácii cyklov učenia zážitkom - postupnosť jednotlivých krokov, z ktorých prvá je zvyčajne akcia, zážitok, prežitok.

1.1 Zážitok

Ak chceme hovoriť o zážitku, mali by sme si najprv vymedziť, čo to zážitok je. Zážitky pomáhajú človeka vychovávať. To, čo zažijeme, nás posúva dopredu. A ak zažijeme niečo nevšedné, otvorí nám táto skúsenosť nové obzory. Viac si veríme a vieme sa lepšie vyrovnáť s ťažkosťami, ktoré nás stretávajú. "Aktivita nás plne pohlcuje, zabúdame na čas aj na svoje okolie, dané okamihy intenzívne prežívame. Po dosiahnutí cieľa sa cítime schopnejší a skúsenejší. Základnou vlastnosťou zážitku je jeho bezprostrednosť. Zážitok prebieha v okamihu, keď stojíme na hranici svojich možností a skrze skúsenosť sa učíme zvládať situáciu, v ktorej sa ocitáme. Prekročením hraníc svojich možností dosahujeme vyššieho stupňa vývoja. Zážitky sprostredkovávajú premeny v psychike a sociálnom správaní.

1.2 Prežívanie

Základom prežívania je čas. Prežívanie je skúsenosť získavaná v priebehu času. Prežívanie prebieha len v prítomnosti. Je to aktuálny dej, ktorý je v protiklade ku spomienkam alebo k predstavám o budúcnosti. Tieto predstavy vystupujú ako naše prania, očakávania a obavy. Naplnenie prítomnosti je teda prežitie zážitku. Naše

prežívanie nie je ničím stanovené, a ani nemôže byť zakázané. Základ je v jedinečnosti každého individua, v snahe stále sa meniť a obnovovať. Jediná skutočná kontrola je zážitok.

1.3 Princípy zážitkovej pedagogiky

Základným princípom zážitkovej pedagogiky je orientácia a sociálne učenie. K tomu, aby sa jedinci naučili samostatne a zodpovedne konať, je potrebné dodržiavať určité princípy. Nie je ich veľa, ale zato majú hlboký význam a každý pedagóg by ich mal mať pri svojom pôsobení na pamäti. Len tak totiž môže byť naplnená podstata a prenesenie zážitkov z jednotlivých činností:

- **Princíp výzvy:** Každá aktivita má určitú úlohu, ktorá má pre účastníka určitú obtiažnosť, ktorá ho naplňa túžbou po zdolaní či prekonaní. Výzva musí byť primeraná schopnostiam účastníka. V prípade príliš jednoduchého, či príliš náročného cieľa dochádza k strate motivácie. Pri tomto procese dochádza k fyzickej, alebo psychickej záťaži, ktorá po zvládnutí posilňuje sebavedomie jedinca.
- **Prihliadnutie na najslabšieho člena:** Skupina by mala vystupovať jednotne a držať pospolu. Princípom zážitkovej pedagogiky je, že skupina je tak silná, ako je silný najslabší člen. Jej tempo, výkonnosť, voľba cieľov, sa musí riadiť podľa schopností najslabšieho člena.
- **Princíp riadenia skupiny:** V zážitkovej pedagogike by malo riadenie skupiny vychádzať od ich členov. Skupina by nemala byť riadená vedúcim pedagógom, ale jej účastníkmi. Riadenie skupiny je určitá psychosociálna výzva, kedy si účastníci musia uvedomiť, že si sami musia stanoviť organizáciu vlastnej iniciatívy. Rozdeliť si, čo každý urobí a na akom základe budú spolupracovať a rozhodovať. Od spolupráce a koordinácie sa odvíja rytmus a zručnosť skupiny.
- **Princíp akcie a reflexie:** Oblasť športových a sociálnych aktivít v prírode je oblasťou, kde dochádza k početným zmenám. Činnosti spolu prináša zmeny postojov, spôsob pohľadu ako v individuálnom rozmere, tak vo skupine. Preto tu má princíp reflexie nezastupiteľnú úlohu. Účastníkom je potrebné poskytnúť dostatočný priestor pre vyjadrenie prežívania vo vzťahu k činnosti, ku skupine, k sebe samému.
- **Princíp mnohostrannosti:** Každý účastník sa v priebehu činností dostáva do situácií, ktoré ho niekam posúvajú. Pri jednej aktivite musí použiť niekoľko zručností. Opäť je tým myslené postihnutie fyzickej, sociálnej, psychickej, organizačnej, kreatívnej stránky. Osoba preukazuje svoje mnohostranné schopnosti, dôjsť čo najďalej.

1.4 Metódy zážitkovej pedagogiky

Metódy zážitkovej pedagogiky stoja na systéme, ktorý je starostlivo štruktúrovaný. Jedná sa o zameranie na učebný proces, ktorý je namierený na aktívnu účasť jedincov. Prístup učiteľa je tvorený na základe primeranej voľnosti a pôsobenie je vždy podmienené zvolenou činnosťou, ktorá vytvára priestor pre získanie nových schopností a zručností. Metóda zážitkovej pedagogiky je charakteristická tým, že pripisuje veľký

význam reflexii činnosti. Pretože cieľom nie je len niečo prežiť, ale niečo si z prežitého odniesť.

1.4.1 Metódy učenia

Ak sa má človek niečomu naučiť, musí pre to zvoliť vhodnú metódu. pre výchovu mládeže k hodnotám a postojom je veľmi dôležité, akým spôsobom na ne pôsobíme. V dnešnej dobe neustále poukazujeme na to, že sa mládež nevie správať, že je hrubá, že je vulgárna. V podstate je to pravda, ale vinu na tomto stave nesieme my dospelí. Je našou chybou, že mladým hovoríme toto smieš, toto nesmieš, to je vhodné, to sa nerobí. Vymenúvajú hodnoty uznávané spoločnosťou rovnako, ako keď čítame telefónny zoznam, alebo zoznam vecí čo máme kúpiť. Z takéhoto poučovania sa mládež naučí aké princípy, hodnoty a vzťahy by mala zastávať, ale zostanú to len prázdne pojmy. Niečo nehmatateľného, bez tvarého, nepoznaného. Metóda učenia zážitkovej pedagogiky má formu priameho kontaktu. Účastník sám hľadá, zisťuje a napĺňa základné princípy a hodnoty spoločnosti. Prežíva ich, a tým sa učí ich pravému významu a použitiu.

- **Učenie a učebný proces:** Učebný proces je rozdelený do jednotlivých krokov, ktoré majú vzostupnú tendenciu tak, aby zabezpečovali motivačné napätie. Medzi jednotlivými aktivitami musí byť viditeľná spojitosť. Napríklad, ak použijeme pri nejakej aktivite hru na interakciu, mala by byť získaná zručnosť použitá v nasledujúcej činnosti za náročnejších podmienok, ktoré rozvíjajú ďalšie zručnosť. Motivácia k práci je závislá na slobodnom rozhodnutí. Účastník by nemal byť k činnosti nútený. Je to proces, ktorý spája prežívanie s porozumením. Je päť fáz vývoja procesu učenia zážitkovou pedagogikou. Prvá fáza je postavenie žiaka pred problém. Druhá fáza je riešenie pomocou svojich fyzických, psychických alebo sociálnych dispozícií. Tretia a štvrtá fáza je motivácia žiaka od učiteľa. Žiakovi je poskytnutá spätná väzba na činnosť, úlohu, ktorú zatiaľ vykonal, a je podporovaný k ďalšej činnosti. Piata fáza spočíva v demontáži toho, ako nové poznatky využiť v bežnom živote.
- **Tvorivý proces:** Zážitková pedagogika využíva otvorený, tvorivý proces. Učenie v tvorivom procese znamená vtiahnuť žiaka do deja, kde si dej osvojí. Týmto učebnými možnosťami smeruje žiak k stanoveným cieľom.
- **Animovanie:** Animovanie je forma výchovnej práce založená na vzťahoch, ktorá sa stále viac presadzuje. Animáciu definujeme ako výchovnú metódu založenú na nedirektívnych a akčných metódach povzbudzovania mladých ľudí k hľadaniu vlastnej cesty životom a schopnosti realizovať svoju slobodu a autonómiu, pričom sa im zároveň predkladá veľké množstvo rozumných, zaujímavých štruktúrovaných pozitívnych možností seberealizácie. Dôraz je kladený na dobrovoľnosť, možnosť voľby, priestoru pre iniciatívu vychovávaných, na vytváranie rezistencie voči negatívnym sociálnym vplyvom. Pojem animovaní je v zážitkovej pedagogike myslený ako forma spôsobu konania. Je to spôsob upútania pozornosti účastníkov, vzbudenie ich záujmu a prekonanie bariér k možnosti nového učenia. Na jednej strane by mala animácia byť vzbudenie záujmu, ale na druhej strane by táto forma mala pomáhať účastníkom v prípade, že majú strach sa na aktivite podieľať. Táto forma by im mala dodávať od učiteľa odvalu na zdolanie prekážky.

- **Sprevádzanie:** Sprevádzanie v procese učenia je myslené ako podpora od učiteľa v priebehu učebného procesu. Tento proces je koncipovaný ako odkrývanie učného. Žiaci sami využívajú svojich kompetencií na získavanie samostatnosti. Učiteľ sprevádza účastníkov na každom kroku a vstupuje do konfliktných situácií, ktoré skupina nedokáže zvládnuť. Podstatou metódy v zážitkovej pedagogike je primerané ponechanie voľnosti. Žiakom je ponúknutá možnosť a prostriedky a to, ako s nimi naložia, záleží na nich. Ich aktivity sú bedlivo pozorované a z diaľky kontrolované a korigované učiteľom. Učiteľ ale zasahuje len v situáciách, ktoré si to vyžadujú.

1.4.2 Metóda prístupu učiteľa

Pri učení je nielen dôležité, akým spôsobom sa učíme, ale aj veľa ovplyvňuje to, kto nás učí a aký prístup zvolí. Pedagogika stanovuje kompetencie učiteľa, ktoré by mal ovládať. Jeho prístup ovplyvňuje jedinca i celok skupiny po všetkých stránkach prežívania. Mal by teda svoje pôsobenie cielene korigovať.

- **Systém vzťahu učiteľa a žiaka:** Učiteľ si musí nastaviť vzťah ku skupine tak, aby nevystupoval len ako učiteľ, ale aj ako účastník, pretože v podstate prežíva rovnaké zážitky ako ostatní. Ale musí si uvedomovať, že nesie za skupinu právnu zodpovednosť a že on je zodpovedný za priebeh a program. Z tohto dôvodu učiteľ stanovuje pravidlá a hranice, ktoré nesmie byť prekročené. Učiteľ musí dávať pozor a kontrolovať, či zvolená činnosť nebude ohrozovať žiakov ako po fyzickej stránke, tak po duševnej, sociálnej a emocionálnej. Vedľa toho je tiež dôležitá odborná kompetencia učiteľa. Učiteľ musí vystupovať ako expert. V danej oblasti musí mať dostatočné odborné znalosti na to, aby dokázal odhadnúť mieru rizika, zabezpečenie aktivít a vhodnosť aktivít pre účastníkov.
- **Zásady učenia a učebného procesu pre učiteľov:** Učiteľ pôsobiaci v zážitkovej pedagogike sa musí riadiť podľa situácie a rozhodnutia danej skupiny. Žiakom sú podané potrebné informácie. Cieľom zážitkovej pedagogiky je, okrem iného, samostatnosť, a preto riadenie skupiny učiteľom sa obmedzuje iba na úvodnú časť aktivity a na vstupy v situáciách, kedy musí skupinu korigovať predovšetkým v rámci zachovania bezpečnosti. Učiteľ by sa mal aktívne zúčastňovať programu, ale svojim pôsobením nepreberať vedenie. S rastúcou schopnosťou riadenia a rozhodovania skupiny by sa mal učiteľ čím ďalej viac sťahovať do pozadia. Cieľom a záverom tohto procesu je porovnateľná kompetentnosť pri aktivite s učiteľom. Učiteľ zaujíma v tejto fáze postavenie pozorovateľa a poradcu. Plne ponecháva rozhodnutie a vedenie na účastníkoch. Vedúci je tiež zároveň členom skupiny. Pravidlá stanovené skupinou musia rešpektovať a riadiť sa nimi ako každý iný člen. Zároveň skupinu však sprevádza a pozoruje. Učiteľ zaoberajúci sa zážitkovou pedagogikou musí figurovať v mnohých rolách a mal by vedieť plynule prechádzať z jednej do druhej.

1.4.3 Metóda interakcie

Veľmi významnou časťou metód zážitkovej pedagogiky je interakcia. Táto oblasť vedie k rozvíjaniu vzťahov a spôsobov správania. V zážitkovej pedagogike je väčšina činností zameraná práve na tieto oblasti. Metóda interakcie rozpracováva podmienky, vzťahy a smery pôsobenia.

- **Jednopolová interakcia:** Metóda zážitkovej pedagogiky stavia na silnom emocionálnom prežívaní zážitkov. Tieto zážitky prežívame ako jednotlivci, dvojica, skupina. V pólových interakciách sa nejedná iba o pôsobenie medzi účastníkmi, ale interakcie sú brány predovšetkým ako pôsobenie medzi činnosťami, prostriedkami a účastníkmi.
- **Dvojpolová interakcia:** Prvá interakcia, ku ktorej dochádza, je dvojpolová interakcia. Účastník komunikuje s objektom, situáciou, učebným obsahom. Vedúci a členovia skupiny majú len okrajovú funkciu. Typická metóda by bola v tejto oblasti takzvaná samostatná práca, ktorá vedie k personálnemu cieľu. Táto metóda pôsobenia prebieha pri plnení úlohy, ktorá je daná jednotlivcovi a on ju musí zvládnuť vlastnými silami.
- **Trojpolová interakcia:** Trojpolová interakcia sa usiluje o komunikáciu medzi účastníkom a členmi skupiny. K tomu je dôležité, že každý získava zručnosť kvzájomnému jednaniu a každý k tomu prispieva znižovaním obtiažnosti interakcie. Dosiahnutá interakcie pôsobí zmiernením strachu. Interakcia sa obzvlášť dosiahne, keď každý akceptuje každého.
- **Štvorpolová interakcia:** Prechod od trojpolovej ku štvorpolovej interakcii prebieha často plynulo. Pri forme štvorpolovej interakcie sa nachádza vedúci, účastník, skupina v jednom komunikačnom procese. Metóda štvorpolovej interakcie spočíva v zapojení vedúceho do učebného procesu. Môže to byť napríklad pri predvádzaní zručnosti, ktorú si majú účastníci osvojiť.
- **Päťpolová interakcia:** V metóde päťpolovej spolupráce sa striedavo pretínajú všetky predchádzajúce metódy interakcií. Podstatou je povšimnúť si pôsobenie činnosti na jedinca.
- **Interpersonálna interakcia:** Interpersonálna interakcia je závislá od počtu činiteľov. Podľa toho sa odvíja komunikácia, koordinácia, spolupráca. Princíp párovej interakcie spočíva v spolupráci dvoch členov skupiny. Vzájomne sa chránia, podporujú a jeden od druhého sa učia. Pri práci v malej skupine dochádza k výmene myšlienok a názorov. Malou skupinou je myslené 3 - 5 členov. Každý prejavuje svoj názor a podieľa sa na spoločnej práci. Nie je dobré, keď je skupina pri tejto metóde väčšia, pretože to znižuje produktivitu účastníkov v snahe sa schovať za celok. Každá tímová práca vyžaduje rozdeľovanie činností medzi účastníkmi. Ak všetci robia všetko, tak sa nikdy neurobí nič. Pre uskutočnenie nejakého programu je nutné si rozdeliť role, funkcie a úlohy. Účastníci sa tak učia výberu, zodpovednosti za svoj diel práce a činnosti ako takej. Úlohy môžu byť napríklad: naplánovanie trasy, zabezpečenie jedla, zabezpečenie potrebného materiálu. Pri spolupráci viacerých skupín dochádza ku komunikácii medzi skupinami a medzi jednotlivcami, ale jednotlivci tu vystupujú v podstate ako celok svojej skupiny a háji jej záujmy. Výsledky malých skupín a jednotlivcov musia byť spoločne predstavené, rozobraté, opravené a doplnené. Každý jednotlivec by mal mať šancu predstaviť svoje stanovisko k rôznym plánom.
- **Skupina:** Skupina za určitých podmienok vytvára spoločenstvo. Je to dané tým, že skupina spoločne prežíva nevšedný priebeh diania a oveľa častejšie sa dostáva do nevšedných situácií. Tým sa vytvára v skupine nové vzťahy a väzby. Z prežívania

týchto vzťahov sa jedinec učí spôsobu správania k druhým. Učí sa kooperácii, schopnosti kompromisu, bez toho, aby si uvedomoval, že tieto zručnosti sú cieľom. Pre účelnú funkciu skupiny je dôležité: vek a veľkosť skupiny, cieľ a účel skupiny, fázy premien skupiny a jej štruktúra. Pre skupinu sú dôležité dva hlavné faktory. Veľkosť skupiny a vek účastníkov skupiny. Od toho sa odvíja komunikácia, interakcia, sociálne učenie i prežívanie. Podľa veľkosti skupiny sa odvíja vykonávaná činnosť. Ako už bolo povedané, v zážitkovej pedagogike je dôležité, aby sa zapojil každý. Aspekt veku účastníkov skupiny je podstatný v zmysle, že deti v rovnakom veku prežívajú podobné pocity, ľahšie komunikujú, pretože sú si rovné, používajú rovnaké výrazy psychickom a fyzickom vývoji sú približne na rovnakej úrovni. Cieľom a účelom skupiny v zážitkovej pedagogike je intenzívne získavanie skúseností, zážitkov, učenia sa komunikovať a vymieňať si názory s ostatnými členmi skupiny. Cieľ a účel skupiny je uvoľnenie, regenerácia dobrodružstvom a učením sa novým technikám. Zábavný faktor hrá dominantnú úlohu. Rovnako ako človek, prechádza každá skupina vývojom. Mení svoje nároky a pohľady. To, ako sa človek naučí pracovať v skupine, tak bude pracovať aj v živote a toto precvičenie v skupine je podstatou významu skupín, okrem socializácie.

1.4.4 Metóda transferu

Činnosťami a učebným procesom sa dosahuje osvojenie učenia, ale zároveň pri správnej konfrontácii s procesmi každodenného života je možné sprostredkovať použiteľnosť v bežnom živote. A to je práve hlavným cieľom zážitkovej pedagogiky. Na prvý pohľad sa môže zdať, že k učebnému prenosu dochádza len v pozitívnom smere, ale tak tomu nie je. Rovnako tak môže dôjsť k nulovému transferu, ktorý nedosahuje žiadneho prenosu, alebo negatívneho transferu. Učebný proces môže priniesť nechcené zablokovanie. Pre umožnenie transferu naučeného do bežného života je nutné, aby metóda učebného procesu obsahovala k tomu potrebné prostriedky. Prostriedkom pre transfer je reflexia. Je to metóda, keď účastníci vyjadrujú svoje prežívanie.

- **Reflexia:** Reflexia je rekonštrukcia a slovné vyjadrenie prebehnutých interakčných procesov v špeciálne pre to pripravených situáciách, slúžiacich k poznaniu vlastného správania. Vykonávať ju je najlepšie po každej činnosti, z ktorej by sa malo preniesť do bežných situácií. Reflexia môže prebiehať podľa vopred presne určených pravidiel. Reflexia by mala mať niekoľko rovín. Prvá by sa mala vzťahovať na činnosti, k novým poznatkom, zručnostiam. Druhá by sa mala týkať seba, svojho prežívania, osobnostného posunu, tretia by sa mala vzťahovať k skupine, k jednotlivcom v skupine a vedúcemu. Po každej situácii prinášajúci zážitok by sa skupina mala stretnúť a vyjadriť svoje pocity, prežívanie, spokojnosť a nespokojnosť.

1.5 Ciele zážitkovej pedagogiky

Cieľom zážitkovej pedagogiky je poskytnutie šance žiakom, kompenzovať nedostatky pozitívnych zážitkov vo vyučovaní. Za základný cieľ zážitkovej pedagogiky možno považovať výchovu. Ciele zážitkovej pedagogiky uvádza každý, kto sa zážitkovú pedagogikou zaoberá. Principiálne si sú ciele veľmi podobné, ale takmer každý autor používa trochu odlišne delenie.

Podľa Schultze cieľom zážitkovej pedagogiky je pôsobenie na tri základné dimenzie: kognitívnu, emocionálnu a pragmatickú. Pragmatická dimenzia predstavuje oblasť, v

ktorej sú schopnosti človeka rozvíjať k zručnosti a zručnosti jedinca. Emocionálna dimenzia sa opiera o emocionálne pohnútky, ktoré prežívaním vedú k vzdelaniu. A kognitívna dimenzia vedie k tvorivému objavovaniu nových skutočností a nadobúdania nových vedomostí. Amsberger člení ciele do štyroch skupín, v ktorých sa má dosiahnuť rozvoj. Je to rozvoj osobnosti, rozvoj sociálnych kompetencií v medziľudských vzťahoch, usmernenie životného štýlu a rozvoj nových zručností a poznatkov. Súčasná kultúra a spoločenské dianie nám predkladá množstvo technických vymožeností, ktoré nás vrhá do nečinnosti. Cieľom zážitkovej pedagogiky je vystúpenie z pretechnizovaného priestoru a vlastnou iniciatívou vstupovať do diania. Ide o to prekonať povrchný spôsob života podporovaný masovou produktivitou a nájsť hlbšie hodnoty, ktoré by nám pomohli odstrániť izolovanosť a pocit osamelosti, ktorý vedie nielen k egoizmu, ale i k potrebe konkurencieschopnosti, ktoré zážitková pedagogika naopak podporuje. Súčasná honba za úspechom a zárobkom ubera príležitosti spolupráce. Zážitková pedagogika sa snaží prekonať bežné zvyky jednoduchého prizerania a cielene účastníkov vtiahnuť do diania, a to predovšetkým v prírodnom prostredí preto, aby vymizlo odcudzenie medzi človekom a prírodou. Cieľom je snaha znovu nájsť vzťah k prírode a naučiť sa čerpať z jej bohatstva bez toho, aby sme ju poškodili.

2 AKTIVITY ZÁŽITKOVÉHO UČENIA

2.1 Tematická a spontánná výtvarná tvorba

Kresba, grafický prejav, alebo vôbec akákoľvek výtvarná činnosť je jedným z prvých spontánnych prejavov človeka. Odráža sa v nej jeho aktuálny psychický stav, vnútorný svet, záujmy, cítenie, myšlienky. Vypovedá o sociálnom prostredí, v ktorom žije, o vplyvoch kultúry. Práve preto ma detská kresba veľmi široké uplatnenie a využíva sa ako jeden z najvhodnejších prístupov k poznaniu osobnosti dieťaťa.

Kresba zahŕňa v sebe:

- Hru - ku kresleniu väčšinou netreba nútiť.
- Snenie – v kresbe sa odrážajú vedome aj nevedomé želania.
- Realitu – kresba je ovplyvnená tým, čo dieťa trápi, zaujíma.
- Priestor pre aktívnu, zábavnú a zmysluplnú prácu.
- Rozvíja grafické schopnosti a návyky.

Vo svojej praxi som pracovala s rôznorodým zložením detského kolektívu. Boli v ňom deti z rozmanitého prostredia, na rôznom stupni vývoja. Mala som v triede aj žiakov s poruchami učenia, sústredenia, ADHD. Vyučovanie tradičnou formou nebolo možné. Musela som hľadať formy a metodické postupy, ktoré by mi pomohli zaujať žiakov, zároveň pracovať a individuálne pristupovať ku každému z nich. V tom mi pomáha spontánná, ale aj tematická výtvarná tvorba. Osvedčilo sa vyučovanie v blokoch, zaradenie Daltonského dňa. Takéto dni som začlenila do vyučovacieho procesu. Niekoľkokrát do mesiaca vytvárali príjemnú atmosféru, žiaci boli uvoľnení, pracovali s radosťou. Paradoxne tí žiaci, ktorí mali problém pracovať na tradičnej hodine (ADHD, hyperaktivita), sa do projektov zapájali s nadšením, pracovali samostatne, ale aj k skupine. Tým, že mali počas dňa slobodu pohybu, mohli sa najesť, napiť, sami si mohli vybrať voľné aktivity, neboli obmedzovaní. Atmosféra v triede sa nedala porovnať s klasickým vyučovaním.

Hlavnou prednosťou spontánnej výtvarnej tvorby je, že prináša mnoho poznatkov o vnútornom svete detí. Obohacuje tvorivosť a fantáziu pri experimentovaní a objavovaní s farbami, využívajúc rôzne povrchy. Na hodinách výtvarnej výchovy, ale aj iných hodinách sme využívali sme rôzne materiály, netradičné pomôcky:

- odpadkové koše
- staré skrine
- chodník, prístupová cesta
- vstupná brána do školy, ploty
- zaváraninové poháre
- kartóny
- cestoviny
- prírodné materiály (kôra, korok, tráva, lístie)
- piesok
- sadra
- plastelína
- lekárske drevené paličky
- kukuričné chrumky
- vosk

Pri spontánnej tvorbe sa žiaci uvoľnia, stvárňujú svoje predstavy. Môžu skúšať, objavovať, hrať sa, tvoriť a experimentovať. Na uvoľnenie sa veľmi dobre osvedčila maľba s prstami.

2.2 Aktivita: Spontánna tvorba

Cieľ: Vyjadrenie svojich pocitov, predstáv.

Motivácia: Zatvorte oči, uvoľnite sa. Môžete kresliť čokoľvek, bez plánovania.

Postup: Žiakom pripravíme rôzne materiály a farby, ale výber necháme na nich. Pomôcky sú pripravené na laviciach. Žiaci si môžu vyberať podľa záujmu. Počas práce deti neusmerňujeme, neradíme, len povzbudzujeme a chválime.

Obrázok 1 Spontánna tvorba

Obrázok 2 Spontánna tvorba

Obrázok 3 Spontánna tvorba

Obrázok 4 Spontánna tvorba

Záver: Vo výsledných dielach hľadáme tvary, obrazce, čo nám niečo pripomínajú.

Poznámka: Spontánnu kresbu som začlenila do vyučovania vždy, keď sme mali náročný deň (šesť vyučovacích hodín, matematika). Žiakom sa veľmi páčila najmä záverečná fáza, pri ktorej sme sa zabávali, smiali.

Práce sme pomenovali a umiestnili na abstraktnej výstavke vo vestibule školy. Deti si na svoje práce dávali rôzne názvy.

Príklady názvov:

- Saturnu a jeho planéty
- Čarovný svet
- Výbuch v kozme
- Hop-hop
- Radosť a krása
- Morská obluda
- Hororové laboratórium
- Nočná pieseň
- Bludisko
- Mozog na dovolenke

2.3 Tematická výtvarná tvorba ako forma osobného zážitku

Tematická výtvarná tvorba čiastočne určuje obsah tvorby, čím poskytuje možnosť zamerať sa na špecifické a závažnejšie témy. Pomáha aj pri prvých výtvarných pokusoch a dodáva pocit istoty. Zadaná téma by nemala pôsobiť obmedzujúcu, mala by naopak slúžiť k odkrytiu kreativity, odstráneniu zábran. Tematická tvorba sa nemusí odvíjať od jednoduchej zadanej témy. Pri zážitkovej maľbe, kresbe nemusí byť zadanie iba jedna téma. Podnetom môže byť hudba, báseň, príbeh, vychádzka. Osobný zážitok výrazne ovplyvní prístup k tvorbe, následne prevedenie. Odráža vlastnú skúsenosť žiakov, tvorivosť, citlivosť.

2.4 Aktivita: Ako Daniela stretla anjela

Cieľ: Vytvoriť svojho anjela. Naučiť sa pomáhať si a spolupracovať v skupine.

Postup: Žiakom prečítame text - ako Daniela stretla anjela. Danielkin anjel bol snehuliak. Aj vy si teraz predstavte svojho anjela. Ako by mal vyzerieť. Je malý, veľký? Pozrite sa cez okno. Je zima, sneží. Privrite oči a predstavte si, ako v diaľke stojí náš anjelik.

Pomôcky: Modrý baliaci papier, biela temperová farba. Studnička - čítanka 2. roč., str. 42

Formy práce: Môžete pracovať vo dvojici, alebo vo väčších skupinkách. Žiaci sa radia a diskutujú o námete, ako má anjel vyzerieť. Vymýšľajú spoločný obraz, sú uvoľnené, tvorivé. Lavice sú zoskupené po troch, aby mali dostatok priestoru. Sledujeme a usmerňujeme kto sa v akej miere zapája a akým spôsobom vníma spoločnú tvorbu v porovnaní s individuálnou.

2.5 Aktivita: Reflexný dialóg

Cieľ: Cieľom je, aby si žiaci všímali súvislosti tvorby, prežívania a navzájom o tom diskutovali.

Námety otázok:

- Ako sa ti tvorilo?

- Čo ťa pri práci napadlo?
- Ako si sa cítil?
- Ako vnímaš svoj obrázok teraz?
- Čo by si upravil? Zmenil?
- Lepšie sa ti tvorí samému, alebo skupine?
- Ako sa ti páčila téma?
- Ako sa ti páči Anjel?

Záver: Podnietiť žiakov k diskusii nie je jednoduché, obzvlášť na začiatku, keď nie sú na niečo také zvyknutí. Preto je veľmi dôležité, ako kladieme otázky. Mali by byť otvorené, nabádame žiakov k mysleniu a hľadaniu vlastných postrehov, zážitkov. Vyvarujeme sa zatvorených otázok. Nepodsúvame im vlastné názory a interpretácie. Nehodnotíme výtvarnú stránku diela.

Príklady ďalších zážitkových aktivít:

- Výtvarná dielňa - umožňuje pracovať v dlhších časových úsekoch a prináša možnosť zažívať tvorivú atmosféru spoločne.
- Veľkonočná dielňa - výroba kraslíc, pletenie korbáčov, košíkov.

Obrázok 5 Veľká noc

Obrázok 6 Veľká noc

Obrázok 7 Veľká noc

Obrázok 8 Veľká noc

- Vianočné ozdoby

Cieľom dielni je výchova k estetickému cíteniu a základom tejto výchovy je zážitok. Princíp aktívneho zapájania sa do umeleckých aktivít nám umožňuje prepájanie výtvarných činností s dramatickými, či hudobnými prvkami.

2.6 Aktivita: Prebúdzanie stromov

Cieľ: Poznávanie a život stromov, druhý stromov v blízkom okolí školy, v parku. Ochrana prírody.

Motivácia: Chcel by si vidieť do duše stromov? Čo si asi myslia o svete? Majú svoj domov? Nevieť to, nevieš, neviete..... Či sa zo sna budia, či čas stromov niekedy zastane? /Peteraj Kamil: Pop texty. Opus Bratislava 1988 str. 35./

Úloha: Vychádzka do blízkeho okolia. Nájdi si svoj strom. Pohladkaj jeho kôru. Obím ho a skús počúvať miazgu, ako prúdi jeho telom. Strom žije, dýcha a počuje ťa. Odteraz to bude tvoj strom. Vymeňte si miesta a počúvajte. Cítite to? Po návrate do triedy deti živo diskutujú o tom, čo zažili.

Žiaci nakreslia svoj strom. Jeho jednotlivé časti, kmeň, korunu, listy. Diskutujeme o tom aké sú stromy užitočné, prečo ich treba chrániť.

Záver: Napíš čo si sa dnes naučil. Odpovedať na otázky:

- Čo nám dávajú lesy?
- Aké živočíchy majú domov na strome?
- Prečo nazývame stromy zelené vysávače?
- Čím sú ešte stromy nenahraditeľné?
- Ako by si ochránil lesy a porasty?

Pri tejto zážitkovej aktivite žiaci vyjadrujú svoje pocity z počúvania a objímania stromov. Veľmi sa im páči poznať že aj stromy sú živé prírodniny.

2.7 Aktivita: Veľkonočná výroba ježka

Cieľ: Zručnosť pri zhotovení ježka z naklíčenej pšenice, naučiť sa prišívvať gombíky, čítanie s porozumením. Spoznávať prírodné materiály.

Predmet: Literárna výchova – 2. Ročník (Čítanka ,Veľkonočný ježko).

Medzi predmetové vzťahy: výtvarná výchova, estetická výchova, environmentálna výchova.

Pomôcky: stará silónová punčocha, nožnice, ihla, niť, gombíky, vata, pšenica.

Postup: Ak chceme, aby ježko mal pichliače na Veľkonočný pondelok, musíme si ježka urobiť asi 10 dní vopred. Pripravíme si čítanku a postupujeme podľa návodu v čítanke. Učiteľ iba usmerňuje žiakov, tí by mali čítať návod a postupovať samostatne. Takto sme to robili my.

Obrázok 9 Ježko

Obrázok 10 Ježko

Obrázok 11 Ježko

Obrázok 12 Ježko

Záver: Cieľom je podnietiť záujem žiakov, aby sa ich zručnosti efektívne rozvíjali. Samostatne vedeli riešiť úlohy.

2.8 Aktivita: Apríl, apríl, alebo smiešny deň

Motivácia: Učiteľ oznámi žiakom, že na druhý deň majú prísť oblečení smiešne, čo najsmiešnejšie. (rozdielne ponožky, tričko na hlave a pod.) Budeme mať veselý deň.

Postup: Smiešny deň sa začína hneď ráno po príchode do triedy. Každý žiak sa oblečie do kostýmu. Deti sa navzájom upravujú. Dnes máme deň naopak. Všetko čo urobíte, má byť zábavné. Budeme spievať, čítať aj počítať zábavné úlohy.

Úlohy:

1. Čítanie vtipov. Žiaci si priniesli výstrižky z časopisov a čítajú si ich.
2. Módná prehliadka kostýmov a smiešne figuríny. Žiaci vytvoria dvojice, trojice a predvádzajú kostýmy, popisujú, čo znázorňujú.
3. Aj vyučovanie je tak trochu naopak. Hodiny začínajú od 5. vyučovacej hodiny a vyučujúcimi sú žiaci. Učiteľ sa stáva žiakom. Túto časť dňa sme vopred pripravili. Dohodli sme sa s deťmi, kto bude čo učiť. Svoju úlohu plnili svedomito, vzali ju veľmi vážne a pripravili si čo budú písať, počítať a čítať. Dovolila som, aby žiakov aj zhodnotili a klasifikovali. Bolo zaujímavé sledovať ako dokázali osemročnej deti vystupovať pred kolektívom. Niektorým sa darilo lepšie, iným som trochu

pomohla. Nezasahovala som priamo do výučby, ale diskkrétne poradila, pošepkala. Atmosféra bola veľmi príjemná, uvoľnená a veselá.

Obrázok 13 Apríl

Obrázok 14 Apríl

Obrázok 15 Apríl

Obrázok 16 Apríl

Záver: Pochválila som žiakov aj učiteľov. Žiaci mali možnosť sledovať „učiteľov“ nie ako dominantný článok, ale ako seberovného. Ja som získala cenné poznatky z pozorovania „učiteľov“ – rôzne moje „zlozvyky“, časté frázy a tie činitele, ktoré si neuvedomujem pri vyučovaní, často maličkosti. Bola to veľmi dobrá spätná väzba, aby som sa vyvarovala prípadných chýb a nedostatkov. Žiakom sa vyučovanie veľmi páčilo. Deň sme ukončili „Čertovskou diskotékou“. Počas nej sme sa pokúšali nachytať sa navzájom na prvoaprílových vtipoch.

2.9 Aktivita: Rozprávka o troch medveďoch

Ciel: Rozvoj slovnéj zásoby, získavanie komunikačných zručností, rozvíjanie predstavivosti, rozvoj tvorivosti.

Pomôcky: Papierové bábky - vlastnoručne vyrobené makety – misky, lyžice, magnetická tabuľa.

Motivácia: Pamätáte sa na pesničku Medveďku, daj labku? Pod'te, zaspievame si.

Postup: Žiaci sa postavia do zástupu a na spev piesne ťarbavo napodobňujú medveďa, jeho pohyby. Na druhú slohu tancujú vo dvojiciach. Žiaci sa posadia na koberec do kruhu. Učiteľ prečíta rozprávku. Po prvom prečítaní žiaci vyberajú bábky – medvede. Maco Mumlavec, medvedica Medveduľa a maličký synček Macičko a pripínajú ich postupne na magnetickú tabuľu priradia im podľa veľkosti, každému medveďovi jeho tanier, stoličku. V druhej časti si žiaci zoberú bábky a dramatizujú celú rozprávku. Rozdelia si úlohy a improvizujú prečítaný text. Učiteľ ich podporuje a povzbudzuje.

Hra: Na smutného medveďa.

Aby nám bolo veselšie, zahráme sa „rozvesel'ovačku“. Zvolíme jedného „medveďa“, ktorý bude veľmi smutný. Bolia ho zuby. Našou úlohou je rozosmiať ho. Žiaci pristupujú k medveďovi a všelijakými grimasami a veselými kúskami sa snažia ho rozosmiať. Ten, komu sa to podarí sa stáva medveďom.

- Úlohy:**
1. Napíš ako sa volali tri medvede v rozprávke.
  2. Skús vymyslieť iný koniec rozprávky.
  3. Čo by sa stalo keby dievčatko ostalo bývať u medveďovcou?
  4. Ako vyzerá medveďí obed?
  5. Aké predmety sa učia v medvedej škole?

Na úlohy odpovedajú deti písomne, môžu odpovede aj nakresliť.

Zadanie domácej úlohy: Doma si zistíte voľačo zaujímavé o medvedíkoch. Aké medvede poznáme? Ako vyzerajú? Čím sa živia?

Záver: Učiteľ zhodnotí a pochváli žiakov za ich aktivitu a rozdá deťom pripravenú maľovanku - medvediu rodinku.

2.10 Aktivita: Prvá pomoc – volajte 112

Cieľ: Do vyučovania prírodovedy sme zaradili aj hru - bezpečne v triede, v prírode, alebo ako zvládnuť prvú pomoc.

Príprava: Vopred si pripravíme úlohy pre jednotlivé skupiny. Žiakov rozdelíme na štvorčlenne skupinky, ktoré si budú losovať úlohy. Zahrajú krátku scénu a ošetria zraneného.

- Úlohy:**
1. Scénka - po ulici kráča chodec. Šmykne sa na ľade. Poraní si členok. Ako mu pomôžete?
  2. Scénka - spolužiačka si kúpila nové topánky. Išla s kamarátkami do mesta na zmrzlinu. Ale čo sa stalo, dievčatko malo úplne odretú nohu a na päte veľký otlak.
  3. Scénka - Išli sme na jablká k dedkovi. Janko vyliezol až na vrch stromu. Konár sa pod ním prelomil a Janko má poranenú chrbticu.

Otázky a odpovede: Po zahratí každej scény nasledujú odpovede na otázky:

- Ako ošetríme vytknutý členok? (Zafixujeme členok a zraneného dopravíme k lekárovi).
- Ako ušetríme odretú nohu a otlak na nohe? (Nohu dezinfikujeme, ošetríme zásypom a prelepíme náplastou).

- Ako pomôžeme zranenému, ktorý má poranenú chrbticu? So zraneným nehýbeme, podávame tekutiny, zavoláme rýchlu záchrannú pomoc na telefónnom čísle 112.

Praktická časť - názorné ukážky. Prakticky deťom ukážeme ako poskytnúť pomoc zranenému. Môžeme požiadať o pomoc členom Červeného kríža, prípadne mamičku zdravotnú sestru.

Záver: Beseda o tom, ako chránime svoje zdravie v triede? Všetkých účastníkov pochválime, zhodnotíme aktivity.

2.11 Aktivita: Cesta do praveku, alebo zážitková matematika

Cieľ: Opakovanie matematiky zážitkovou hravou formou.

Motivácia: Dnes sa vrátíme do praveku. Zem pokrývajú husté lesy, pralesy. Sme v praveku. Platí tu jediný zákon. Právo silnejšieho. Každému kmeňu vládne starešina. Starešina bol najstarší človek kmeňa. Mal najviac skúsenosti a rozhodoval o mnohých veciach.

Úlohy: Dnes máte za úlohu zvoliť starešinu v našom kmeni. Pri výbere nám pomôže dátum narodenia.

Vyhľadajte, ktorý je najstarší -

Anna -	25.5	Marek -	25.7	Stano -	18.5
Ol'ga -	14.6	Martin -	4.1	Oliver -	29.5
Karol -	18.2	Tomáš -	29.3	Jana -	4.12

Starešinom sa stáva .....

Kedže sme pravekí ľudia nesmieme používať žiadne moderné prístroje. Pomôžu ti obrázky. Roztried' predmety na tie, ktoré používame dnes a ktoré mohli používať pravekí ľudia. (Na obrázkoch môžu byť rôzne predmety pravekej doby ako aj predmety zo súčasnosti – sekera z kameňa, kožušina, hlinené nádoby, žehlička, mobilný telefón, kladivo a pod.). Žiaci triedia obrázky, diskutujú o nich načo sa používali, z čoho boli vyrobené a podobne. Teraz ťa čakajú praveké úlohy.

Pokús sa ich vyriešiť:

- Na ušitie kožušiny vesty potrebuje pramama 12 kožených nití. Koľko kožených nití potrebuje na oblečenie svojich 6 detí.
- Dinosaurie vajce meria 25 centimetrov. V hniezde bolo 20 vajec. Ak vajcia poukladáme na seba, koľko centimetrov budú merať spolu.
- Pravekým obrom bol chlpatý mamut. V stade žilo sedem mamutov. Tri z nich vážili po 1400 kg, dva mamuty vážili po 1300 kg a dvaja vážili po 800 kg. Koľko kilogramov vážilo celé stádo.

- Pradedi sa vedeli aj zabávať. Zbierali rôzne kostičky, kamienky a hrali sa s nimi praveké hry. Vypočítaj, koľko kamienkov si pradeti nazbierali:
  - o Prajanko   - $148 \times 3 = \dots\dots\dots$
  - o Praľubka   - $527 \times 5 = \dots\dots\dots$
  - o Pralenka   - $627 \times 7 = \dots\dots\dots$
  - o Praterezka   - $533 \times 6 = \dots\dots\dots$
  - o Prajožko   - $322 \times 3 = \dots\dots\dots$
- Skús nakresliť príbytok praľudí. Čo všetko mali v jaskyni? Nakresli zvieratká, ktoré sa prehánali po pralese.

Záver: Poprosíme starešinu aby zhodnotil kresby a určil svojho nástupcu. Starešinovia mi pomôžu vyhodnotiť praľohy. Deťom sa pradeň veľmi páčil.

2.12 Aktivita: Precvičovanie vlastných podstatných mien hrou

Cieľ: Cieľom aktivity je hrovou formou precvičiť písanie písmen vlastných podstatných mien zážitkovou hrovou formou.

Motivácia: Začneme tým, že sa trochu rozhýbeme. Rozcvičíme si telo.

Úlohy:

1. Prvou úlohou bude skákanie do diaľky z miesta. V kúte miestnosti máme pripravený priestor na skákanie. Žiakov poučíme ako majú skákať. Skoky meriame a zapisujeme na tabuľu. Týmto spôsobom precvičujeme písanie krstných mien žiakov

- Tobiaš   -   82 cm
- Janka   -   65 cm
- Peter   -   85 cm

2. Usporiadajte skoky podľa dĺžky od najdlhšieho po najkratší napríklad 96, 91 85, atď.

3. Dopíš do viet mená, ktoré sa hodia do nedokončenej vety.

- Rada a stále spieva .....
- Hokejbal má rád .....
- Všetko zvládne hladko .....
- Pri Janke sedí .....
- Ružovú vestu nosí .....

- Našu obec voláme .....

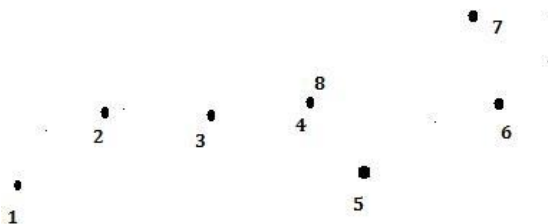
4. Vyšiel Mesiac, zotmelo sa. Dopíš mená planét a hviezd

_aturn	_enuša	_em
_lnko	_ars	_upiter
_eptún	_erkur	_lfa Centauri

5. Vymysli mená svojmu psíkovi, mačke.

sučka	psík .....
kocúrik	mačka .....
šteniatko	mačiatko .....

6. Pospájaj čísla a pomenuj vzniknutý obrázok – súhvezdie .....

Obrázok 17 Veľký voz

Záver: Hodnotenie a sebareflexia. Žiaci si opravia vypracované úlohy sami. Na konci pracovného listu namaľujú smajlíka podľa toho ako sa im pracovalo.

Obrázok 18 Smajlíci

2.13 Aktivita: A teraz túto.....

Cieľ: Oboznámiť sa s ľudovou hudbou jednotlivých regiónov Slovenska, s ľudovými zvykmi, tradíciami.

Úlohy: Rozvíjať cítenie k ľudovej piesni a tancu. Vytvárať riekanky na základe ritmizácie. Uchovávať tradície predkov. Rozvíjať estetické cítenie, vedieť zatancovať jednoduchý tanec.

Projekt: Celý projekt je realizovaný na základe učenia hrou, čím je pre žiakov bezprostrednejší. Dieťa sa túži hrať, zabávať, smiať a prostredníctvom hry sa učí zdolať prekážky. Aktivity boli zostavené tak, aby viedli deti k tolerancii, nadviazaniu kontaktov a dôvery spolužiakov, učiteľa. Hodiny boli uvoľnené, spontánne, bez pocitu obavy. Deti pracovali samostatne, v skupine alebo vo dvojici, podľa vlastného rozhodnutia.

Realizácia projektu:

Moja babka mi spieva .....

Moja mama mi spieva .....

Ja si rada spievam .....

Získavanie materiálu:

Dôležitou časťou nášho projektu bola samostatná práca žiakov. Rozdelili sa do skupín a zisťovali názvy piesní, ktoré im spievala babka, mama - domáca práca - interview. Zistené informácie sme porovnávali a prezentovali na ďalší deň.

Príklady piesní:

Babka - V Petrovanoch dobre žic
A ja taká dzivočka
A ja taká čárna
A od Prešova

Mamka - Spi dieťaťatko spi že
Spi bábika, zavri očka
Bola raz malá hviezdička

Ja - Nová
Jablíčko
Horehronie

Záver: Zaspievať si známe ľudové piesne

Pomôcka: CD - Ľudová skupina J. Príhodu - Petrovany (miestny folklórny súbor)

Úloha: Módna prehliadka - v kroji.

Deťom som do triedy priniesla dievčenský a chlapčenský kroj. Mali za úlohu v časovom limite obliecť svojho figuranta.

Cieľ: Oboznámiť sa s krojom, ako vyzeral kedysi. Vedieť pomenovať jednotlivé časti kroja, študovať vzory a výšivky, ozdoby. Vedieť nakresliť postavu v kroji.

Úloha: Tanec v kroji

Ciel': Cieľom je zvládnuť nácvik tanca. Pre porovnanie sa deti rozdelia do dvoch skupín. Prvá skupina tancuje ľudové tance, druhá skupina moderné tance. Tento projekt nám oživila babka našej žiačky, ktorá k nám prišla na besedu. Pre deti bolo prekvapenie, že naša babka prišla v kroji. Porozprávala nám o zvykoch na Veľkú noc. Bolo zaujímavé sledovať ako sa žiaci zapájali do jednotlivých aktivít, s nadšením pracovali na jednotlivých úlohách.

Obrázok 19 Kroj

Obrázok 20 Kroj

Obrázok 21 Kroj

Obrázok 22 Kroj

Úloha: V závere som deťom zadala problémovú úlohu. Na danú melódiu (jednoduchý nápev) mali napísať riekanku (text). Prezentácia bola mimoriadne zábavná a príjemne ukončila naše putovanie hudobnou cestou poznávania ľudových tradícií.

Záver: Všetci žiaci pracovali s veľkým nasadením a chuťou: Navzájom si dopĺňali svoje informácie, pracovali spoločne. Odpadla hanblivosť, deti tancovali spoločne tanček, písali riekanky, spievali piesne. Každý si našiel svoju časť a uplatnenie.

2.14 Aktivita: Zahrajme sa na remeselníkov

Pomôcky: V triede pripravíme 3 stanovištia.

1. Krajčírni – meter, látky, stuhy, malé obrúsky, uteráčky, guma, nite, nožnice.
2. Obchodníci – poháre rôznych rozmerov na meranie množstva tekutín (0.5 dcl, 1 dcl, 2.5 dcl 0.5 l, 1 l).

3. Kuchári a pekári – múka, soľ, cukor, kuchynská váha.

Ciel': Oboznámiť sa a vedieť prakticky pracovať s rôznymi mierami.

Postup: Žiaci sa rozdelia k jednotlivým stanovištiam, kde prakticky merajú a vážia.

Úlohy:

1. Odmeraj a odstrihni 70 centimetrov stuhy.
2. Odmeraj 90 centimetrov látky.
3. Odmeraj 1,2 metra gummy.
4. Odmeraj 0,5 litra vody.
5. Odmeraj 3 dcl vody.
6. Odmeraj 1,7 litra vody.
7. Odváž 0,5 kilogramu múky.
8. Odváž 200 gramov soli.

Deti sa striedajú pri jednotlivých stanovištiach. Učiteľ usmerňuje a kontroluje ich prácu. Dôležité je dbať na presnosť merania. Žiaci si merania zapíšu do zošitov.

9. Je potrebné odhadnúť a zapísať váhu, dĺžku a mieru rôznych potravín a skontrolovať ich.

- jogurt	- vanilkový cukor	- jablko
- mlieko	- citrón	- rožok
- múka	- maslo	- minerálka

Záver: Úlohy sa deťom veľmi páčili. Prakticky si vyskúšali rôzne spôsoby ako merať, alebo vážiť. Niet lepšej cesty naučiť žiakov merať a vážiť ako je prakticky si to odskúšať. Túto aktivitu môžeme aplikovať ako rôzne hry.

2.15 Aktivita: **Lúbim Ťa mama**

Ciel': Pripraviť program pre mamičky, ponúknuť im malé pohostenie, blahoželanie k MDŽ.

Úlohy:

1. Nacvičiť divadielko Snehulienka a 7 trpaslíkov
2. Pripraviť malé pohostenie
3. Vyzdobiť triedu

Motivácia: Prekvapiť mamičky, babičky.

Postup: Prekvapenie sme chystali mesiac pred 8. Marcom – MDŽ. Scenár k divadielku sme pripravovali spoločne so žiakmi. Scenár je uvádzaný v pôvodnom znení, tak ako ho vymysleli deti. Bol síce skrátenejší, ale každý si v ňom našiel úlohu.

Scenár: Snehulienka a 7 trpaslíkov

Rozprávač: Kde bolo, tam bolo v jednej krajine žil kráľ a kráľovná. Narodilo sa im dievčatko. Bolo krásne, malo biele líčka ako sneh, vlásky čierne ako noc, ústa ako malina. Dali jej meno Snehulienka. Čoskoro však kráľovná umrela a kráľ sa znovu oženil. Nová kráľovná však bola veľmi zlá.

Kráľovná: Zrkadielko, zrkadielko povedz že mi, ktože je najkrajší na zemi?

Zrkadlo: Krásna si, pani moja, ale krajšia ako ty je Snehulienka.

Kráľovná: Čo?! Poľovník!

Poľovník: Volali ste ma?

Kráľovná: Pôjdeš do hory a Snehulienku k stromu priviažeš!!

Rozprávač: Poľovník mal však dobré srdce a Snehulienke povedal.

Poľovník: Nemôžem ťa nechať v hore. Utekaj, a do zámku sa nevracaj!

Snehulienka: Ďakujem Ti dobrý človek.

Rozprávač: Blúdila Snehulienka lesom, až prišla k chalúpke.

Snehulienka: Ach, aké malé tanieriky, ochutnám polievočku. Som unavená, trochu si oddýchnem.

Trpaslíci: „Ej hou, ej hou, už ideme domov“.

Trpaslík č.1: Čo to? Dvere sú otvorené!

Trpaslík č.2: Aha, niekto mi zjedol polievočku!

Trpaslíci: Aj mne, aj mne, aj mne.....

Trpaslík č.3: Pozrite, niekto tu spí!

Trpaslík č.4: Aká je krásna!

Trpaslík č.5: Psssst! Nezobud'te ju.

Snehulienka: Ach, kto ste?

Trpaslík č.1: Ja som Vedko.

Trpaslík č.2: Ja som Šťastko.

Trpaslík č.3: Ja som Kýblik.

Trpaslík č.4: Ja som Hapčí.

Trpaslík č.5: Ja som Dudroš.

Trpaslík č.6: Ja som Spachtoš.

Trpaslík č.7: Ja som Hanblivec.

Trpaslíci: A ty si kto?

Snehulienka: Ja som Snehulienka. Zlá macocha má vyhnala a nemám kam ísť.

Trpaslíci: Ostaň s nami Snehulienka.

Rozprávač: A tak Snehulienka ostala s trpaslíkmi. Varila, upratovala a starala sa o domček.

Kráľovná: Zrkadielko, zrkadielko povedz že mi, ktože je najkrajší na zemi?

Zrkadlo: Krásna si, pani moja, ale krajšia ako ty je Snehulienka, ktorú si zabiť chcela a ktorá teraz žije u siedmich trpaslíkov.

Kráľovná: Čo?! Ako to!

Rozprávač: Kráľovná - čarodejnica vzala otrávené jablko a vybrala sa do lesa za Snehulienkou.

Kráľovná: Kúpte si jabĺčka! Sú sladké ako med.

Snehulienka: Dajte mi jedno babička.

Rozprávač: Len čo Snehulienka zahryzla do jablka zaspala hlbokým spánkom.

Kráľovná: Hahaha!! A teraz spí! Teraz som už som najkrajšia!

Trpaslíci: „Ej hou, ej hou, už ideme domov“.

Trpaslík č.1: Čo sa stalo?

Trpaslík č.2: Snehulienka!

Rozprávač: Trpaslíci Snehulienku nedokázali zobudiť a tak ju obložili kvetmi a smutne pri nej sedeli. Raz išiel okolo princ.
 Princ: Čože tu sedíte a plačete?
 Trpaslík č.1: Naša Snehulienka spí hlbokým spánkom.
 Princ: Aká je krásna. Skúsím ju pobozkať.
 Snehulienka: Čo sa? Spala som? A ty si kto?
 Princ: Ja som princ z neďalekého zámku. Staň sa mojou ženou Snehulienka.
 Snehulienka: Veľmi rada.
 Rozprávač: A tak sa všetko dobre skončilo. Bola svadba. Snehulienka a princ žili šťastne spolu s trpaslíkmi. A zla kráľovná? Tá sa od jedu na kolomaz rozliala.

Príprava: Príprava na tento deň bolo časovo náročná. Spolu s deťmi sme napísali scenár. Pripravili sme kostýmy a scénu. Deň vopred sme triedu vyzdobili vlastnoručne vyrobenými papierovými snežienkami, narcismi a tulipánmi. Mamičkám sme prichystali chlebíčky. Uvarili sme veľikánsky hrniec bylinkovo - ovocného čaju a mamičky mohli prísť.

Obrázok 23 Snehulienka

Obrázok 24 Snehulienka

Obrázok 25 Snehulienka

Obrázok 26 Snehulienka

Poznámka: Každé dieťa pripravilo svojej mamičke vlastnoručne obložený chlebík a prestrelo na stôl. Každý si svojich hostí privítal a usadil.

Záver: Musím podotknúť že mamičky ani netušili čo pre nich chystáme. Deti, ale aj hostia mali krásny zážitok a príjemné posedenie pri voňavom čajíku utužilo a prehĺbilo

pekný vzťah učiteľ - žiak – rodič. Rozchádzali sme sa až vo večerných hodinách s pekným pocitom dobre vykonanej práce. Tento projekt som uskutočnila v triede, ktorej žiaci boli veľmi aktívni na hodinách dramatickej výchovy a sami, s mojou pomocou, usmernením vytvorili scenár. Usmerňovala a povzbudzovala som ich k improvizácii a tvorivosti. Získali tak pocit sebavedomia a prostredníctvom tejto skúsenosti s nádherným zážitkom obdarovania pri príležitosti Dňa žien vyskúšali si úlohu hostiteľa naučili sa pripravovať obložený chlebík, urobiť nátierku, prestrieť slávnostne stôl, usadiť svojich hostí.

2.16 Aktivita: Lesným chodníkom

Ciel: Ekologická výchova, poznávanie prírody, stromov, zber prírodnín. Výroba machovej záhradky.

Motivácia: Touto lesnou cestičkou Vás bude sprevádzať múdra Sova. Je symbolom múdrosti a tak Vás vyskúša. Pripravila si pre vás úlohy.

Realizácia: Pripravíme si trasu, vopred vytýčime krátky úsek lesným chodníkom. Dobre viditeľné miesta označíme krepový papierom. Trasa môže byť aj v školskej záhrade, aleji, alebo v parku, v blízkosti školy. Vytýčime stanovištia, na ktorých budú deti plniť úlohy. Pomôžu nám pri tom starší spolužiaci.

Úloha č. 1:

Stanovište č. 1: Poznaj a urč svetové strany. Na tomto stanovišti máme kompas a učíme žiakov určovať svetové strany pomocou kompasu.

- Urč sever a urob 10 krokov na sever.
- Tam nájdeš ďalšie pokyny

Stanovište č. 2: Úloha je ukrytá vo fľaši na zvitku papiera - ukrytá medzi kríkmi.

Nájdí 3 stromy,
čo nemajú listy.
Pomenuj ich.

Ciel: Poznávanie stromov. Ak nerastú v blízkosti ihličnany, zmeníme úlohu a rozoznávame listnaté stromy.

Stanovište č. 3: Do lesa sa zatúlali zvieratká. Aj tie, ktoré tu nežijú. Prečítaj a vyčiarkni tie z nich, ktoré v lese nežijú: jeleň, zebra, tučniak, sojka, kapor, srna, škrečok, kukučka, pes, sumec, žaba, slon, mačka, mravec, krokodíl, morča, veverička. Ak si úlohu splnil postupuj na Stanovište č. 4.

Stanovište č. 4: Ukrýva sa tu poklad. Poklad je zvitok papiera, ktorý je schovaný v malej plechovej škatuli, označenej kahančekom alebo baterkou. Na tento zvitok sa deti podpíšu svojim indiánskym menom.

Záver hry: Hra sa končí diskusiou. Zhodnotíme odpovede družstiev. Prečítame správne odpovede.

Machová záhradka je vyvrcholením dnešného dňa. Do machovej záhradky použijeme všetky prírodniny, ktoré sme si z lesa priniesli. Väčšinou sú to kamienky, piesok, mach, konáriky.

Úloha č. 2: Machová záhradka

Pomôcky: Nízky kvetináč, nádoba, tácka, prírodniny.

Postup: Žiaci podľa svojej fantázie záhradku aranžujú. Cestičku vysypú pieskom, kamienkami, dokonca sme urobili aj maličké jazierko. Machovú záhradku umiestnime na nie príliš slnečné miesto v triede napríklad na voľnú lavicu a pravidelne zavlažujeme.

Záver: Pri tejto aktivite sa žiaci zabavia a naučia plniť samostatne úlohy v prírode, poznávajú stromy, zberajú rôzne prírodniny. Najviac sa im páčila machová záhradka o ktorú sa vzorne starali. Urobili si aj výstavku prírodnín, ktoré sme nazbierali a pozvali sme na ňu mladších žiakov.

ZÁVER

Výsledkom tejto práce je zistenie, že zážitková pedagogika má svoje stále miesto v pedagogickej oblasti. Z tejto práce vyplýva, že je prínosné sprostredkovať náplň zážitkovej pedagogiky vo forme aktivít.

Cieľom praktickej časti tejto práce bolo zistiť, či sa tento prístup výchovy a vzdelávania používa pri aktivitách v školskom, ako aj voľnom čase. Podľa dostupných poznatkov je prístup zážitkovej pedagogiky využívaný, ale vedomosti o nej nie sú dostatočné a tým pádom nie sú využívané v plnej miere. Ďalej z pozorovaní vyplýva, že pedagógovia používajú prvky zážitkovej pedagogiky, ale svojím prístupom a postupmi, ktoré využívajú, nenapĺňajú všetky základné komponenty zážitkovej pedagogiky, a teda nedosahujú úplného naplnenia cieľov. Dospela som k zisteniu, že využívanie zážitkovej pedagogiky z veľkej časti závisí na prístupe a postojoch pedagóga, ktorý pôsobí na svojich zverencov. Niektorí pedagógovia sa snažia využívať zážitkovú pedagogiku a niekedy sa im to darí, inokedy zase nie. Niektorí sa o to nesnažia a nevedomky tento prístup používajú. V súčasnej dobe pedagógovia čím ďalej viac začleňujú ponuku rôznych aktivít do školského času a nepriamo tak pôsobia na utváranie zručností, hodnôt a postojov žiakov. Ak budú prezentovať aktivity formou zážitkovej pedagogiky, budú môcť dosiahnuť oveľa vyšších výsledkov a oveľa hlbšieho pôsobenia na žiakov. Aktivity naplňujúce zážitky upevňujú vzťahy medzi deťmi, znižujú agresivitu a dodávajú človeku zmysel života.

Myslím, že zážitková pedagogika, ako prístup výchovy a vzdelávania, má najmä v súčasnej spoločnosti veľmi dobrú pozíciu a tiež veľmi priaznivé výhľady do budúcnosti. Výsledkom mojej práce bolo ukázať pedagogickým, ako aj odborným pracovníkom využitie zážitkovej pedagogiky formou zážitku na rôznych vyučovacích hodinách, ale aj vo voľnom čase formou rôznych aktivít.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BEDACHT, A. Erlebnispädagogik: Mode, Methode, oder Mehr?: Tagungsdokumentation des Forums Erlebnispädagogik. 1. Aufl. München: Fachhochsch. Fachbereich Sozialwesen, 1992. ISBN 3-926555-10-6
2. BREß, H. Erlebnispädagogik und ökologische Bildung: Förderung ökologisches Bewusstseins durch Outward Bound. Bd. 3. Berlin: Luchtenhand, 1994. ISBN 3-471-01934-4
3. FELTEN, H. 1998. Erlebnis pädagogik als Möglichkeit zur Kompensation von Verhaltensdefiziten: Dargestellt an der Beispielen aus der ästhetischen Erziehung. Bd.41. Frankfurt am Mein: Lang, 1998. ISBN 3-631-33476-1
4. FISCHER, T., ZIEGENSPECK, J. W. 2000. Handbuch Erlebnispädagogik: Von den Ursprüngen bis zur Gegenwart. 1. Aufl. Bad Heilbrunn: Klinkhardt, 2000. ISBN 3-7815-0998-2
5. Gymnasion: časopis pro zážitkovou pedagogiku. číslo 3. Praha: Prázdninová škola Lipnice – Outward Bound, 2005. ISSN 1214-603X
6. KNOLL, M. 1976. Kurt Hahn – ein politischer Pädagoge. 2. Aufl. Lüneburg: Verlag Klaus Neubauer, 1978. ISBN 3-88-456-035-2
7. NAKONEČNÝ, M. 1996 Encyklopedie obecné psychologie. 2. rozšiř. vyd. Praha: Akademie, 1998. ISBN 80-200-0625-7
8. SLIACKY, O. 1996. Studnička. Čítanka pre 2. ročník základných škôl. 1. vydanie. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava. 1996 ISBN: 80-08-01246-3
9. Zdroj obrázkov – súkromný archív autora